

ԱՅՈՒՆԵԼ (յած ելանել), հաւուն ածել սկսիլը:

ԱՅԻՒՆԻՆ — ածելէ դադարիլը:

ԱՅՈՒՆ = շատ հաւկիթ ածող (հաւ):

ԱՅԵԼ — (1) հաւկիթ ածել (հաւուն):

(2) «Ժող. ածել» = պտըտցնել անձ մը, տղայ մը: «ՄԱՅ ԱՅԵԼ» — մատը կոկորդը տանիլ փոխում պատճառներու համար:

ԱԿ — ջրի ակ:

ԱԿԵ — Ակն քաղաքին անունը. Ա. Կ. Ա. կիքը (ձորը): Իսկ «աչք» նշանակութեամբ կը գործածուի միայն «յական թօթափել» բացառութեան մէջ:

ԱԿԱՐ ԳՆՆԵԼ = պատրուակ, լսելիք. «ակար մի կու գննէ»:

ԱԿՈՒՄ — ականձ, տ. ակնձի: Յ. Բ. ակնձուի կամ ակժուի: «Ակնձի ոչ», «Ակժուին երկան է» (էշ է):

ԱԿՈՒՄ ԿԱՆԵԼ = ուշադիր ըլլալ, անսալ:

ԱԿՆՁԻ ԵՏԻ ՆԵՏԵԼ — մոռացութեան տալ: «Ակնձ» կը կոչուին նաեւ շարքը փայտէ գամերու որք չուծակին կոթին վրայ շարուած են խորամուկն եւ կրնան ուրուիլ որպէս զի թելերը լարուին:

ԱԿ — Երկուշ, պտտկառնք. «Տատին աչէն», «Ատրծու աչէն», Սաստկան» «աչու գող»:

ԱԿՈՒՄԻ — բարկութեամբ եւ շտապաւ. «Ահա մի ԿԿԱ Խօսք կանչեց» (կշտամբեց):

ԱԿԱՅՈՒՆԻԼ կամ աղայկուիլ = աւաղել, ցաւէն ան, աւաղ ձայնարկել, ձեւել, հեծել:

ԱԿԱՐ = եղբայր: Յ. Բ. աղբըրտաք, աղբըրտաց, աղբըրտօք. աղբըրտացմէ: Աղբարն աղբօրը կու տայ. աղբարն աղբօրմէն կ'ստեն: Բոր Է աղբար:

ԱԿԻՐԻ = աղբիւր:

ԱԿԻԿ = լաւ. աղէկ ցորեն, գէշ ցորեն: «Աղէկ կ'ըսես», «Իստոր էք, աղէկ ըսին տէք», «Աղէկ լինէք»:

ԱԿԵՑԱԼ = լաւանալ, առողջանալ, բժշկուիլ:

ԱԿԵԿՈՒԹԻՒՆ = լաւութիւն:

ԱԿԵԼԱՅ = աղմուկ, խառնակ ձայներ բաղմութեան:

ԱԿՈՒՆ = աղն, աղալու ցորեն: «Աղուն աղալ»:

ԱԿՈՒՆԾ = փշուած, մանր պատառներու վերածուած. Չոր հացը, գաւաթը «ձեռքէն ինկաւ աղունձ էլաւ»:

ԱԿՈՒՆԾՈՒՄ ԼԵՆԻԼ = փշուել, աղունձ ըլլալ:

ԱԿՈՒՄՈՒՐ ԼԵՆԻԼ = խանգարիլ. հանդէսը, խրախճանութիւնը՝ աղունուր էլաւ»:

ԱԿԵՐ = եղբիւր:

ԱԿԵԼԱՅԱՆ = խորտակուած. «Ինկած Է աղբըրմէն է», միթէ:

ԱԿԵԼԻՆ = աղանիւ:

ԱԿԵՐ = սիրուն, գեղեցիկ:

ԱԿԱՅՈՒՆԻՍ = աղտկորոյս: Աղտ չորացնող (ոչ-ձերմակ) հանգերձեղէն:

ԱԿԱՅ = բանձարով, ընկողով, ընդէնով (լուբիա) եւ քացախով շինուած թթու ուտելիք (սալթա):

ԱՃ (1) ընձիւղ, ծիւ: (2) Նաեւ ջրի փող-րակներու մէջ մտնելով տարապայման ածում առնող եւ խափանող բոյս, արմատ, յորմէ է բացատրութիւնը անյագ շտապներին համար, թէ «աճ եւ կլլեր», (3) Նաեւ «իրկուան աճը», կը նշանակէ իրիկուան վրայ գալու պահուն, իրիկուան դէմ:

ԱՃԵԿՈՒՆ = աճեցուն, հատիկներ կամ ընդէնները որ եփուելով շատ կ'ուռնին:

ԱՃԻԼ ՈՒ ԳԱՃԻԼ = լաւ մեծնալ, աճիլ:

ԱՃՈՒԿ = փորին եւ աղբըրաց իրարու միացած միջոցը, գիծը: Ֆ. Բ. ձեռք.

ԱՄՊ = ամպ: «Ամպ չէ գոռացեր վրան», պարզ բաներն անգամ չգիտէ, բոլորովին անգէտ եւ անփորձառու է:

«Ամպի պէս կու գոռար» = շատ հպարտ եւ գոռոզ էր:

«ԱՄՊԻՆ ԹԵՆ Կ'ԱՌՆԵՆ» = Հեռատես եւ մանրադին մարդ է:

ԱՄՊԱՎԱՐԻ = «ամպավարի լեռներ», բաղատրութեան մէջ միայն կը լսուի այս ածականը, եւ կը նշանակէ ամպաբերձ, երկնաբերձ, ամպածրար:

ԱՄՊԳՈՒԼ = «Ամպգող է» կ'ըսուի երբ երկինքն ամպոտ է ամառ կամ գարնան եղանակին եւ ոգը այդ պատճառաւ խնեւ եւ խեղդիչ է: Տ «Գու»:

ԱՅԼԱՅԳ = օտարազգի:

ԱՆԱՌ = «Անառ քաշուիլ», անմատոյց, անհաղորդական ըլլալ: Բայց կը գործածուի «յետ շաղկութեան» ծայրայեղ խնայողութեամբ ապրիլ, նշանակելու:

ԱՆԳՈՒՔ = «անգորք», կ'ըսեն սրտնեղութեամբ մը բուն բանը յիշելու տեղ:

ԱՆԱՌԱՎ = ոչ-խեղճ, անհանգարտ (տղայ):

ԱՆԱՐԵԻԹԱՍ. — դեռ արեւը չծագած:
ԱՆԻԼ = ընել. — Շարժումը սկսիլ
փորձել, «արա թը տի դարնէ»:

«ԱՆԵԼՈՑ ԷՂԱՆ» մեր, ձեր, անոնց
«անելոցն էղաւ», ոչ թէ դիպուածով:

ԱՆժՈՒՐ = առանց իւղի, լոկ ջրով
եփուած կերակուր, անհամ:

ԱՆԹԵՂԵԼ = կրակը եւ այլն մոխիրին
տակը ծածկել:

ԱՆԿՈՒՑԻ = անդրամ, չունեւոր մարդ:
ԱՆԿՐԾԱՆ = «անկրմաճը» կ'ըսեն ա-

նարգող չեղաով մը խօսելով թշուառական
կամ սինկթոր անձի մը վրայ:

ԱՆՃԱՐ = առատ, յորդառատ, «Ան-
ճըրկեկ լեց», առատ լեցուր:

ԱՆՆԻԿՈՂԸ = այն հիւանդն է որ ոչ կը
բժշկուի եւ ոչ կը մեռնի:

ԱՆՇԱՆ = անօգուտ (մարդ զաւակ):

ԱՆՈՒՇ-ԲԵՐՆԱԿ = համեղ ուտելիք-
ները շատ սիրող եւ հասարակ ուտելիքները
մերժող:

ԱՆՊԱՐՏԱԿ = ան գոր դժուար է պար-
տելի, զսպել, «անպարտակ տղայ»:

ԱՆՏԵՆԻ = երկնային, հոգեւոր աշխարհի
վերաբերեալ, «նշանանքն է ուշ աստեղի»,
= ոչ հոգեւոր եւ ոչ աշխարհային իրաց մէջ
յաջող է եւ եռանդուն:

ԱՆՏԻՐ =
ԱՆԴՆԷՆ ԳԱԼ = «Անդնէն կու գաս»,
= զո՞ն միայն կը մնաս անիրազեկ, եղածէն
լուր չունիս:

ԱՆՏԵՏԻԼ = չմոռիլ, չփոթիլ, ըսելիքը
կամ ընելիքը վայրկենապէս մոռնալ. ֆռ.
amnésie ունենալ:

ԱՆՏՈՒՆԻ = ոչ-անատեալ, տուներու
չբաժնուած երգ կամ քերթուած:

ԱՇԲ կամ ԱՇԲ = յը. աշուի, աշուը-
ներ, աղից կամ աղիջ, «աղիջ լոյս», «աղիջ
եղիւ», «Աշը շուշիս նը քնթի ծակ ալ չու-
նիս», «Ատուած մէկ աշըը մէկալին կարօտ
չանէ», — «Ծէկ աշքէն մէկալին չի տար»:

ԱՇՈՔ ԱՆԵԼ = անխարկով հասկցնել,
աշըը գոցելով, յօքերը վեր բարձրացնելով,
աշքին արտաքին անկիւնը գոցելով եւ այլն:
Վ'ըսուի նաեւ «աշօք Է'ոնօք (յօքով) անել»,
«Թղթախաղի մէջ արգելուած է ընկերաց իրա-
րու «աշօք անել», «Ինծի աշօք արաւ թը
եկաւ» (տես նաեւ 84):

«Աշքիլուս ըսել», «աշքըլուսի երթալ»,
աշքըլուսել = շնորհաւորել, խնդակցիլ, «Եր-

թանք աշքը լուսիք», «Աշքտ լուս, խնամի»,

«Աղիջ լոյս», փոխաբերաբար կը նշանակէ
նաեւ «ամենապատուական բանը», «աղիջս լու-
սուն գնաց», «աղիջս լուսը անոր կեր իմ
տուեր»:

«Աշք» կը նշանակէ նաեւ պահարանի,
տուփի մէջ բաժանուածներ, «Աշք աշք է»,
ըսել է ներսը բաժանուածներ ունի: Տես նաեւ
«ակոնձ», Բարդ. Թափանքներ են — թուխ-
աշուի, սեւ-աշուի:

ՄԻԱԶՆ (միականի). աշուր (ոչ կոյր):

ԱՇԽԱՐՀԻ կամ աշխարհք = երկիրը իր
ժողովրդով. հասարակութիւնը: «Աշխարքն ուր
(որ) վըրայ, չի տ'երթամ», «Աշխարքը ձան է
կըյոր», (ժխոր կայ): «Գիտեմ թէ աշխարքն
ինծի տակին», կամ «աշխարքով էղայ», շատ
ուրախ եղալ, յանհուն գոհ մնացի: «Աշխարքը
վայտ տի ապ», բոլորը պիտի այգանեն զքեզ:
«Աշխարքը քեզ մօտիկ անել տի տաս», «Աշ-
խարքը ճգպտ տի զնես» (պիտի խաբես):

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄՆԵԼ = մոռնանալ:

ԱՊՈՎ = ապահով, քեզ ապով ինք,
nous comptons sur vous. «Իս ապով
մ'իլըք»:

ԱՊՈՒՐ = ապուր. «Թանապուր», «ա-
նուշապուր», մածնապուր:

ԱՊՐԱՆԻ = ծախու բաներ, վաճառք
ամեն տեսակէ:

«ԱՊՐԻՍ» օրհնութիւն է մեծէն առ
պղտիկն:

ԱՊՐՏՈՒ = պլուր, կորկոտ, սրմուք,
ծնիկ ապրցու կը կոչուին, ցորենի պէսպէս պատ-
րաստութիւններ:

ԱՔԻԿ = աջ: Աղիկ ձէռք, աղիկ աշք,
աղիկ ոտք: «Աշք միայն «աջ բազուկ» բացա-
րուութեան մէջ կ'երեւնայ:

ԱՔՈՂԵԼ = յաջողցնել, «Ա(տ)ուած
բանիկն աջողէ»:

ԱՔՈՂՈՒԹԻՆ = յաջողութիւն: «Ատուած
աջողութիւն տայ»:

«ԱՌԱԿ = առակ: «Առակ Է'օրինակ
ընել»:

ԱՌԱԳՈՒՑ ԻՑԵՆԻԼ = յիշար եւ տկար
վիճակի մէջ իյնալ: Ոմանք կը հնչեն «յառա-
գուց»:

ԱՌԻՔ = առէջ. ոտայնին երկայնքը
կապող թելը, մինչ նետիլը այն թելն է որ
լայնէն կը նետուի մակոյկով կամ կկոցով:

ԱՌԱՌԻԼ = տղը կուսիլը առանց
թշնամութեան: Վր թուի «ակուայ», բառէն

(ակոյայ, ակոբուիլ, առկուիլ), շանց նմանութեամբ:

ԱՌՂԱՅ = ակոյայ: «Առղայ չի կտրեր, == ուժէս վեր է: «Առղայ չի բանիր» == չի ծամուիր, քարի պէս է: «Առղայ բանեցընել» == փնտսել կարենալ մէկուն: «Առղաների թափեր են» == չարութիւն ընելու կարողութենէն ինկած է: «Առղատ զսմէ» == մոռնալ արէ, համբերէ: «Առղաս առաւ» == ես աս գործէն փնտս տեսայ: «Առղաս առղաս կ'ուտէ» ցորտէն կը դողամ:

ԿԼԹՆԱՌՂԱՅ = կաթնկեր տղուն հանած ակոաները, թափուելու եւ հաստատուն ակոաներու տեղի տալու բոլոր ակոաները: «Կաթնառղան բերանն է» == շատ պզտիկ եւ անխորձ է:

ՋԱՋԻԱՌՂԱՅ = աղացող ակոաներ (molaires):

ԱՌՆԵՏ = սկիւռ:

ԱՌՋ = արջ:

ԱՌՈՒՏՈՒՐ = տուրեւառ. գործ:

ԱՌՔ = գնման գինը. «առքը սուղ է եղեր»:

«Առք է դպնը» արտորանքի մէջ է, պատրաստութիւններն կը շապէ. միշտ ոտքի վըայ է:

ԱՌՔԵՆԻ = յաղթանդամ եւ ուժեղ: «Առքենի կու մեղնայ»:

ԱՍԵՆ = ասեղ: «Ասեխ ձգես վար շիւնիր» == հոծ բազմութիւն մը կայ: ՍԵՆ. ասղան. ասղանը ծակէն:

ԱՍՂԱՆԵՆԻ ԱՆԵԼ = յետին աստիճան մանր կարել. շատ ասեղ զարնել:

ԱՍՂԱՏԵԼ = ասեղ մինչ կրկին ու կրկին: «Մէյ մ'ալ անես նը, մաններտ տ'ասղնտիմ» Նմանութեամբ կ'ըսուի նաեւ «Ճիվերտ կ'ասղընտին», թմրած է եւ կը զգամ ասղնտելու նման ցաւ մը:

ԱՍՈՒԱՄ, ԱՍՎԱԾ = Աստուած: Աստուծու, Աստուծով, Աստուծով: «Վասն Աստուծու սիրուն», աղաչանք է: «Ասուած պակաս չանէ» շնորհակալութիւն է: «Վեր Ասուած (ունիմ) վար քեզ» դուն միայն ես ապաւէնս յաշխարհի:

ԱՏԱՄ = Սանտրին ակոաներ, Ատամները կոտորտեր ին:

ԱՏԿԻԼ = ժամանակ դտնել, կարենալ: «Չիմ աակիր ուր ես ալ օր մի երթամ»:

ԱՏՈՒԿ = յատուկ:

ԱՏՈՒԿԷՆ = յատկապէս:

ԱՐԵԳԻ = արեւոտ, վայր ուր արեւը լաւ կը զարնէ եւ կը տաքցնէ: Ինչպէս «կովէն» «կոգի», նոյնպէս «արեւ» էն «արեգի» անանցականը շինուած է:

ԱՐԵՆԻ = արեւ, թէ գունդը եւ թէ լոյսը: «Արեւը խաւարեցաւ» «Հոս արեւ կայ, արեւ է» «Ք. «արեւ տեղ մի» (2) Կենարեւ եւ բարորութիւն. «Արեւու գ հըմար» աղաչանք է: «արեւտ սիրիմ» հեգնութիւն է: «Արեւտ կանաչ» մաղթանք է: «Օրւ'արեւ չի տեսաւ» կարծակեաց եղաւ: «Արեւտ հողը դնիմ» անէծք է (տես 84 [Գ]):

«Արեւ» երգում է:

ԱՐԵՆԵԼ (1) արեւուն տակ տարածել չորցուելու բաները, զգեստ, պտուղ եւայլն: (2) արեւուն ծաւալելը, «հոս ալ արեւեց» հակադիրն է «չքել»:

ԱՐԵՆԵԼԱՌՈՒՆ = ի ծագել արեգական:

ԱՐԵՆԵԼ = արածուիլ:

ԱՐԵՆԵԼ ԿԱՄ ԱՐԵՆԵԼ = Ունայնամութեամբ հիանալ ինքն իր վըայ, իր լաթերուն կամ գեղեցկութեանը վըայ: «Չտեսը տես է ելեր, ով տեսեր նը արմըցեր» Զարմ(ա)նալ բային հետ զոյգ ալ կը գործածեն. «կ'արմնայ ու կու զարմնայ»:

ԱՐՈՒՆԱՏ = ամբողջ: Արունատ խնծոյ մի: «Արունատ է»:

ԱՐՈՒՏ ԵՒԵԼ = փափաքին հասնել, կարօտը յագեցնել:

ԱՐՏՈՒՐՔ = արտասուք: Արցունք թափել = արտասուել շատ:

ԱՓ = ափ, «ափիս մէջ է», ազդեցութեանս ներքեւ է:

ԱՓ ՄԻ ԹԱԹ. «Ափովը կ'ուտէ», «Գնա ուր ափտ աղունծով լեցնէ»:

ԱՓԵԼ = ափով առնել:

ԱՓՕ = Աբրահամ անուան կրճատուած կոչականը:

ԱՔ ԿԱՄ ԱՔՆ = ոտք: «Հըմալ արինս տակը կ'առնիմ քեզ», կը նշանակէ ոտքիս տակ կ'առնեմ զքեզ. կը ծեծեմ ոտքով, կ'աքացեմ: «Աքացի» ին արմատն է:

ԱՔՈՒՌԿԵԼ = խոշոր առարկայ մը բոլոր ծոցովն ու գրկովն առնել տանիլ. «աքուրկեց ու գնաց»:

(Հարգանքներ)

Մ. Ս. ԳԱՐՈՒԷԼԵԱՆ

